

บทที่ 1

บทนำ

1. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวในประเทศไทยมีความสำคัญเพราะเป็นอุตสาหกรรมที่ทำรายได้ให้กับประเทศเป็นอย่างดี รายได้ของประเทศไทยส่วนใหญ่มาจากแหล่งท่องเที่ยวเป็นหลัก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 เป็นต้นมา อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสามารถทำรายได้ให้กับประเทศไทยมากเป็นอันดับหนึ่ง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2543) ประเทศไทยมีปัจจัยที่สนับสนุนให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยคือ วัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงอสังหาริมทรัพย์ที่ดีของคนไทย ปัจจุบันนักท่องเที่ยวชาวไทยนิยมเดินทางท่องเที่ยวในประเทศมากขึ้น รัฐบาลได้กำหนดนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยมุ่งเน้นให้ประชาชนชาวไทยท่องเที่ยวในประเทศ และเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศได้เข้ามาท่องเที่ยวในเมืองไทยเพื่อให้เกิดการใช้จ่ายภายในประเทศ เป็นการกระจาย รายได้สู่ชุมชนในชนบทและป้องกันไม่ให้เงินตราไหลออกนอกประเทศ

จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีนโยบายหลักที่สำคัญคือการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถนำเงินตราและรายได้มาสู่จังหวัด โดยเฉพาะอำเภอขุนยวมซึ่งเป็นอำเภอที่มีแหล่งท่องเที่ยวอันสวยงาม ในทุกๆ ปีจะมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและ ชาวต่างประเทศเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวอยู่ตลอดปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงฤดูหนาว ระหว่าง เดือนตุลาคม – กุมภาพันธ์ โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเข้ามาเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ วิถีชีวิต ประเพณีของชนเผ่าชาวเขาที่มีอยู่หลากหลาย และศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่ต่างๆ ในช่วงเดือนพฤศจิกายน – ธันวาคมของทุกปีเป็นช่วงที่ดอกบัวตองบาน จะมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศเข้ามาเยี่ยมชมและนำครอบครัวมาพักผ่อนในบริเวณทุ่งดอกบัวตองบน ดอย แม่ฮูก

ตำบลแม่ฮูกมีประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวเขาและทำอาชีพการเกษตร มีความผูกพันทางด้าน วิถีชีวิต วัฒนธรรม ของคนในชุมชนกับพื้นที่ทำการเกษตรรวมถึงทรัพยากรในบริเวณพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ซึ่งในพื้นที่นี้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมเพื่อพักผ่อนและสัมผัสกับทรัพยากรธรรมชาติของทุ่งดอกบัวตองมากที่สุด

การท่องเที่ยวจะประสบผลสำเร็จได้ ต้องให้ความสำคัญกับองค์ประกอบหลายๆ ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมของหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคประชาชนและที่สำคัญคือการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน รวมไปถึงการจัดการที่ดีเพื่อให้แหล่ง

ท่องเที่ยวมีสิ่งที่น่าสนใจและสามารถให้บริการแก่นักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถท่องเที่ยวในพื้นที่ด้วยความสะดวก ปลอดภัย ประทับใจในการบริการ

ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาว่า ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมากน้อยเพียงใด มีปัจจัยอะไรบ้างที่เกี่ยวข้องกับระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกร เกษตรกรมีทัศนคติอย่างไรต่อการท่องเที่ยว มีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้างในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว เพื่อนำผลการวิจัยมาเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้เกษตรกรในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตองให้มากขึ้น เพื่อให้ประชากรในตำบลแม่อุคมีศักยภาพตอบสนองการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตองของเกษตรกรในชุมชนเกษตรตำบลแม่อุค อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตอง

2.3 เพื่อศึกษาปัญหาและ ข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตอง

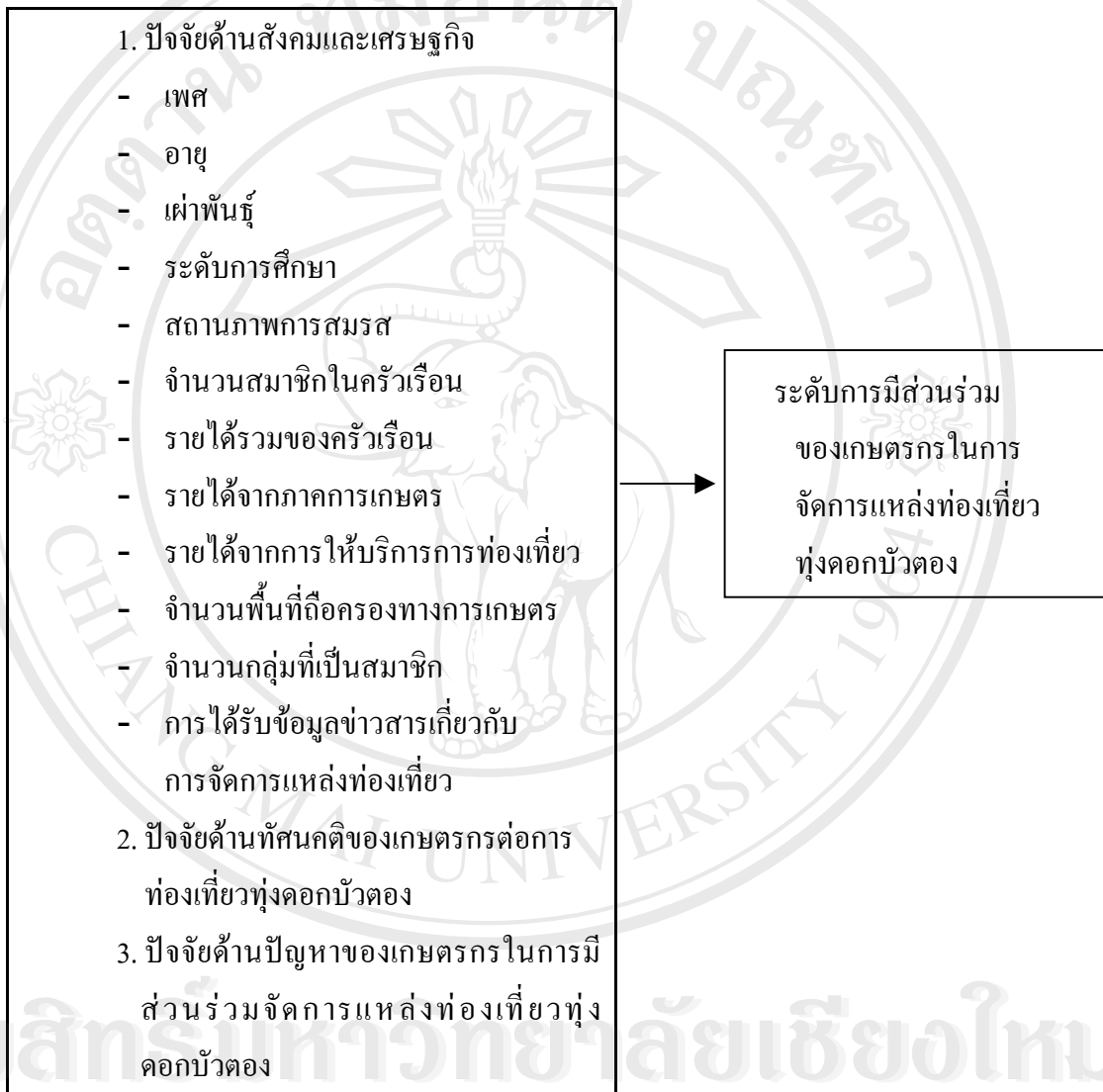
3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ เป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตองมีการกำหนดตัวแปรอิสระคือ ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ เพศ อายุ ฝ่่าพันธุ์ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส จำนวนสมาชิกในครอบครัว รายได้รวมของครัวเรือน รายได้จากภาคการเกษตร รายได้จากการให้บริการการท่องเที่ยว จำนวนพื้นที่ถือครองทางการเกษตร จำนวนกลุ่มที่เป็นสมาชิก การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ปัจจัยด้านทัศนคติของเกษตรกรต่อการท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตองและปัจจัยด้านปัญหาในการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตอง ซึ่งปัจจัยเหล่านี้คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตอง ซึ่งเป็นตัวแปรตาม โดยสรุปเป็นแบบจำลองกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

ตัวแปรตาม (Dependent Variable)

4. ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะตำบลแม่อุคอ หมู่บ้านแม่อุคอ และหมู่บ้านปางตองซึ่งทั้ง 2 หมู่บ้านนี้ มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทุ้งดอกบัวตองโดยตรงเพราะเป็นหมู่บ้านที่อยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวทุ้งดอกบัวตองมากที่สุด

5. นิยามศัพท์

5.1 ชุมชนเกษตร หมายถึง ชุมชนที่ประชากรมีอาชีพในการทำการเกษตรในตำบลแม่อุคอ

5.2 แหล่งท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตอง หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่อยู่ในอำเภอบุขยวม เขตบ้านแม่สุรินทร์ ตำบลแม่อุคอ การเดินทางใช้เส้นทางหมายเลข 108 มีพื้นที่ครอบคลุมบริเวณประมาณ 1,000 ไร่ อยู่ในโครงการพัฒนาป่าไม้ที่สูงหน่วยที่ 5 กองอนุรักษ์สัตว์ป่า – รักษาพันธุ์ไม้ ในช่วงเดือนพฤศจิกายน – ต้นเดือนธันวาคม ดอกบัวตองจะบานเหลืองสะพรั่งทั้งภูเขา มีความสวยงามมากซึ่งเป็นสิ่งจูงใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมธรรมชาติและพักผ่อนในฤดูหนาวเป็นจำนวนมาก

5.3 การจัดการ หมายถึง การบริหารจัดการให้พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพในการบริการให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในการเข้ามาเที่ยวชมรวมทั้งให้นักท่องเที่ยวตระหนักถึงการรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ โดยมีคณะกรรมการ และคนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวทุกขั้นตอนของการจัดการ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นมากที่สุด

5.4 เกษตรกร หมายถึง ประชาชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่อาศัยในตำบลแม่อุคอที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตอง

5.5 การมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตอง หมายถึง การเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตองทุกขั้นตอนอันได้แก่การมีส่วนร่วมในการคิด การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล และการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว เพื่อผลประโยชน์ของคนในท้องถิ่น รวมถึงการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต การได้รับผลตอบแทนเพื่อกลับมาบำรุงรักษาจัดการแหล่งท่องเที่ยว และในที่สุดแล้วท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาครั้งนี้สามารถนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้เกษตรกรในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่คนในชุมชน โดยรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติให้ยั่งยืนตลอดไป

7. สมมติฐานการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้ ดังนี้

มีปัจจัยบางประการที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการ
แหล่งท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตอง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved